

Bogić NOVELJIĆ

NAŠ KNJIŽEVNI DIJALEKAT*

Ulaskom naše pokrajine u današnju državnu zajednicu naš južni književni dijalekat je, izgleda ostao „ni nam ni vam“. I zaista, on odaje izgled potpuno zapuštenog, skoro zaboravljenog gazdinstva. Dovoljno je samo baciti pogled kamo god gdje naše književno narječje dolazi u pitanje, pa da se odmah uoči kakva pometnja vlada u oblasti književnoga dijalekta naše pokrajine.

Primjera radi pogledajmo našu štampu koja nam pruža vjernu sliku toga haosa. Dopise koje je možda autor napisao čistim ekavskim dijalektom nije slovoslagač uspio da „ekavski složi“, dok druge koje je, opet možda, autor uspio napisati u pokrajinskom književnom narječju, ovaj posljednji je „ekavski pokvario“. Dalji pak napisi, koji su istovremeno i najbrojniji, sami sobom ne uspijevaju da se orijentišu između dva književna dijalekta, te oni logično, ispadaju trostruka mješavina. Najzad i gotovo u svakom slučaju, i naš tipični folklor, naše narodne pjesme, tužbalice, anegdote i t d žrtve su toga haosa. U koliko pak ima porodičnih edicija ili knjiga koje pretendiraju na upotrebu čistog književnog dijalekta naše pokrajine, ove su malo popularne te tako veoma slabo uticajne na narodni književni govor i književno obrazovanje uopšte.

Nepotrebno bi bilo iznositi mnogo toga; pomenućemo još samo stanje u našim školama. Svršetkom svjetskoga rata, udžbenici pisani pokrajinskim dijalektom završili su svoje dalje izdavanje. Nabavljaju se udžbenici od brojnih izdavača te iz raznih književnih centara, svi, dakako, sa oznakom raznih književnih izgovora, što sve u pogledu upoznavanja čistog književnog dijalekta na školsku omladinu utiče tako negativno, da je to kod nje odmah i veoma lako uočljivo. Poseban primjer za ovo pružaju osnovne škole u kojima, počevši od bukvara, ne postoji ni jedan udžbenik pisan pokrajinskim književnim dijalektom...

* Rad je objavljen u: *Slobodna misao*, br. 35, god. XIV, Nikšić, nedjelja, 23. septembra 1934, str. 4. Priredila ga i prilagodila strukturi časopisa Tamara Krivokapić.

Naš književni dijalekat sastavni je dio našega književnog jezika. Da li će se on i dalje razvijati ili pak izumirati, pitanje je koje spada u kompetenciju stručnjaka. Tako isto i ovih nekoliko redaka o tome pitanju najmanje pleđiraju za neko oživljavanje pokrajinskog književnog dijalekta; iznesena je samo pogreška činjenica uočljivih svakom laiku, isključivo sa ciljem, da potseti odgovorne na metež i potpuno odsustvo opredjeljenja o upotrebi našeg književnog dijalekta, te da ukaže na neophodnost potrebe orijentisanja: ili kultivisati pokrajinsko narečje u njegovom čistom književnom obliku, ili smatrati da je njegovo razvijanje prestalo te uputiti svoja nastojanja onom književnom dijalektu koji ima najviše izgleda da vremenom postane književnim jezikom cijeloga našega naroda. Ova orijentacija nije potrebna samo nastavnicima, već svima onima koji svojim položajem utiču ili su u mogućnosti da utiču na širenje i razvoj književnoga jezika kod drugih.

Jer, naposljetku, sopstvenik bilo čega, ako nije sposoban dati računa svome vlasništvu, nije dostojan da mu to bude.